

Úvod do berního práva

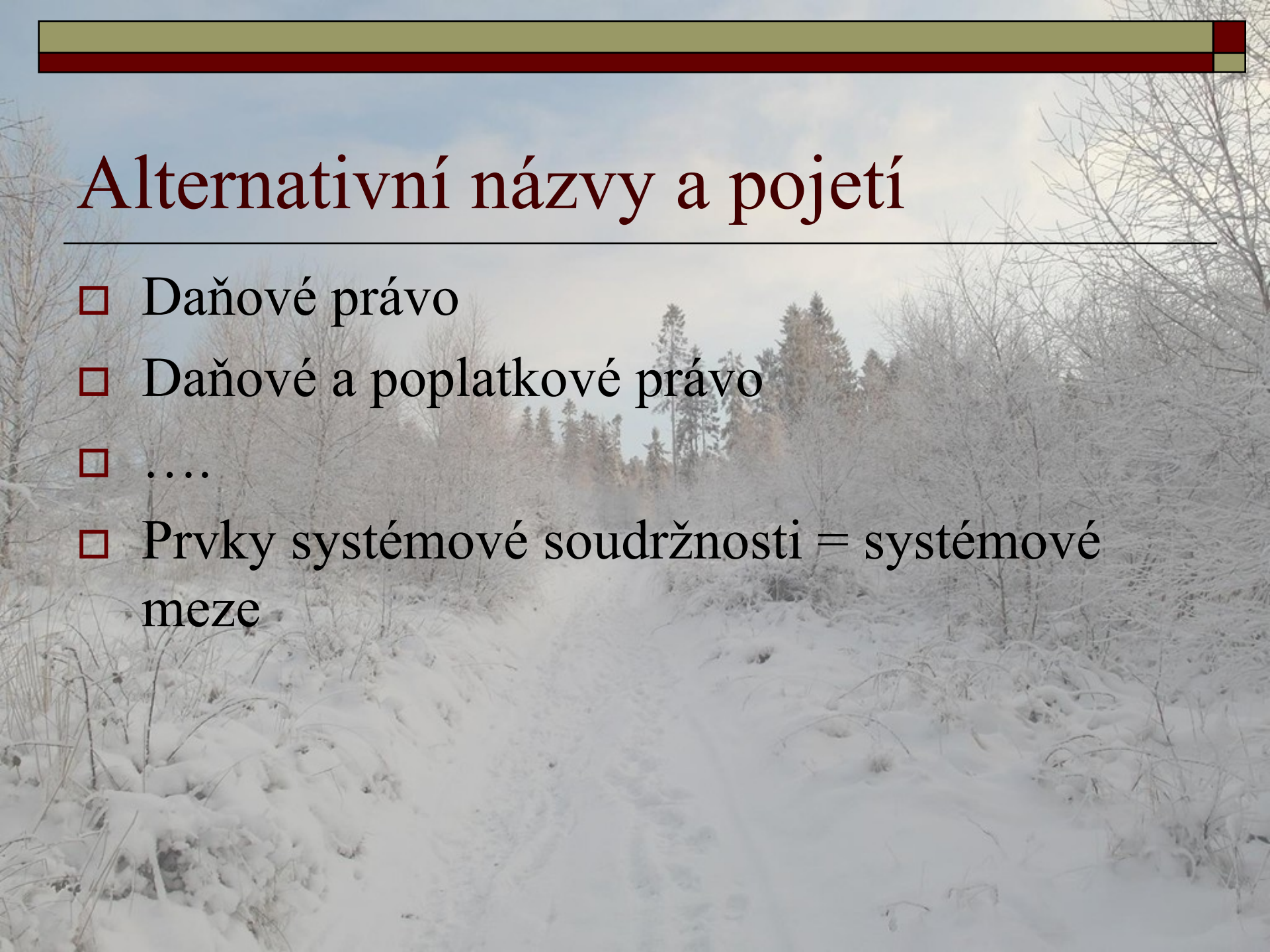

Mrk.©MMXVI

Alternativní názvy a pojetí

- ❑ Daňové právo
  - ❑ Daňové a poplatkové právo
  - ❑ .....
  - ❑ Prvky systémové soudržnosti = systémové meze
-

Předmět regulace

- Chování ve společenských vztazích prostřednictvím kterých se zajišťuje příjem veřejného rozpočtu ve formě daně *sensu largo* nebo se snižuje příjem veřejného rozpočtu ve formě (daňové) vratky.
- Daň = *obligatio ex lege* – obligační daňový vztah – *dluh sui generis*

Metoda regulace

- **Metoda:** veřejnoprávní; konglomerát **administrativně právní metody**, **metody autoaplikace**: a) **zákonná delegace** vyměření a inkasa (části správy) na určitý okruh subjektů na základě jejich daňového statutu (*potentior persona*), b) **obligační metoda** a koexistence se vztahy, jež jsou předmětem regulace jiných právních odvětví; 2 etapy realizace.
- **Jedinečný účel:** fiskální

Systemová soudržnost

- ❑ **Systemová charakteristika:** emancipující se subsystém fiskální části finančního práva zajišťující příjmovou stránku veřejných peněžních fondů. **Inkorporované subodvětví (CZ) X kodifikační tendence (PL)**
- ❑ Vazba k rozpočtovému právu, celnímu právu, právní regulaci veřejného pojištění...
- ❑ Vazba k soukromoprávním odvětvím – podmět, předmět, podmínky existence ...

Ještě k předmětu

- ❑ „Berně“ – s výhradami daň *sensu largo*
- ❑ Berně jsou si konstrukčně vzájemně podobné
- ❑ meritorně si však podobné nejsou (dvojí zdanění vnitrostátní) x legální definice daně
- ❑ Každá „daň“ představuje individuální neopakovatelnou právní konstrukci – objektivní i subjektivní

„Daň“ jako předmět správy daní

- ❑ Peněžité plnění
- ❑ Zákonem označené za **daň, clo nebo poplatek**
- ❑ Jiné peněžité plnění spravované **podle DŘ**
- ❑ Peněžité plnění z **dělené správy**
- ❑ Rovněž: daňový odpočet, daňová ztráta, jiný způsob zdanění, příslušenství daně (úroky, penále, pokuty, náklady řízení).

System berního práva

- ❑ systém berního práva ≠ systém daní
  - ❑ Berní právo hmotné
  - ❑ Berní právo procesní (berní právo formální)
  - ❑ Berní právo správní (organizační)
  - ❑ Berní právo trestní
-
- ❑ Obecná část
  - ❑ Zvláštní část
  - ❑ Právo přímých daní x právo nepřímých daní ...

Vymezení berního práva

- ❑ Meritorní vymezení: specifický předmět, stavba normy, rysy jimi regulovaných vztahů, metoda, účel regulace
- ❑ Legislativní vymezení: nachází se ve specifických právních aktech,
- ❑ Specifické zásady interpretace vypracované doktrínou a judikaturou
- ❑ Vymezení ve sféře aplikace: speciální orgány, speciální aplikační proces, speciální profese a organizace

Problém akceptace možné samostatnosti

- ❑ otázka přístupu k finančnímu právu:
- ❑ tradicionalistický,
- ❑ konzervativní
- ❑ destruktivní
- ❑ AKCEPTACE doktrinární, společenská
- ❑ školy daňového práva

Prameny berního práva

- ❑ Ústavní pořádek ČR
- ❑ Právo EU
- ❑ Smlouvy o zamezení dvojího zdanění aj.
- ❑ Daňové zákony, daňové předpisy
- ❑ Základní princip demokratického právního státu: NULLUM TRIBUTUM SINE LEGE = *žádná daň bez zákona*
- ❑ Lokální normativní správní akty
- ❑ Schopnost regulovat a spravovat daně – a) znak suverenity státu a b) měřítko fiskální autonomie veřejné samosprávy / srovnej čl. 9 Evropské charty místní samosprávy/

Pramenem berního práva nejsou

- ❑ Judikatura správního soudnictví
- ❑ Interpretace daňové správy včetně „závazného posouzení“
- ❑ Pokyny a instrukce Ministerstva financí, Generálního finančního ředitelství, Generálního ředitelství cel

„Daň“

- ❑ Berní právo nemá povahu absolutního práva – věcného práva x právo personální, obligační =
- ❑ Právo na pohledávku – podobnost k soukromému obligačnímu právu.

Rozdíly veřejnoprávní a soukromoprávní obligace

---

1. Právní důvod – **obligatio ex lege**
2. **Causa dominans et finalis** = úhrada veřejných výdajů
3. **Aktivní subjekt** – stát, obec / věřitel
4. **Pohledávka státu – veřejnoprávní pohledávka** (ÚSC – přenesená působnost)
5. Obsah závazku
6. Absence ekvivalentního protiplnění
7. Absolutní obligace
8. Právní postavení věřitele a dlužníka

Obecné zásady berního práva

Nykiel - Brzeziński

- ❑ Zásada řešení pochybnosti: *V pochybnosti ve prospěch poplatníka = zákaz řešení pochybnosti v neprospěch poplatníka*
- ❑ Zásada omezeného aplikování analogie při interpretaci berního práva
- ❑ Zásada zachování vazby práv a povinností k zdaňovacímu období – časová integrita daně
- ❑ Zákaz retroaktivity
- ❑ Zásada respektování institutů jiných oborů/odvětví práva

Skupiny zásad

- ❑ Základní zásady daňového systému
- ❑ Základní zásady berního práva
- ❑ Zásady tvorby berního práva
- ❑ Zásady ochrany lidských a občanských práv v oblasti berního práva
- ❑ Zásady správy daní

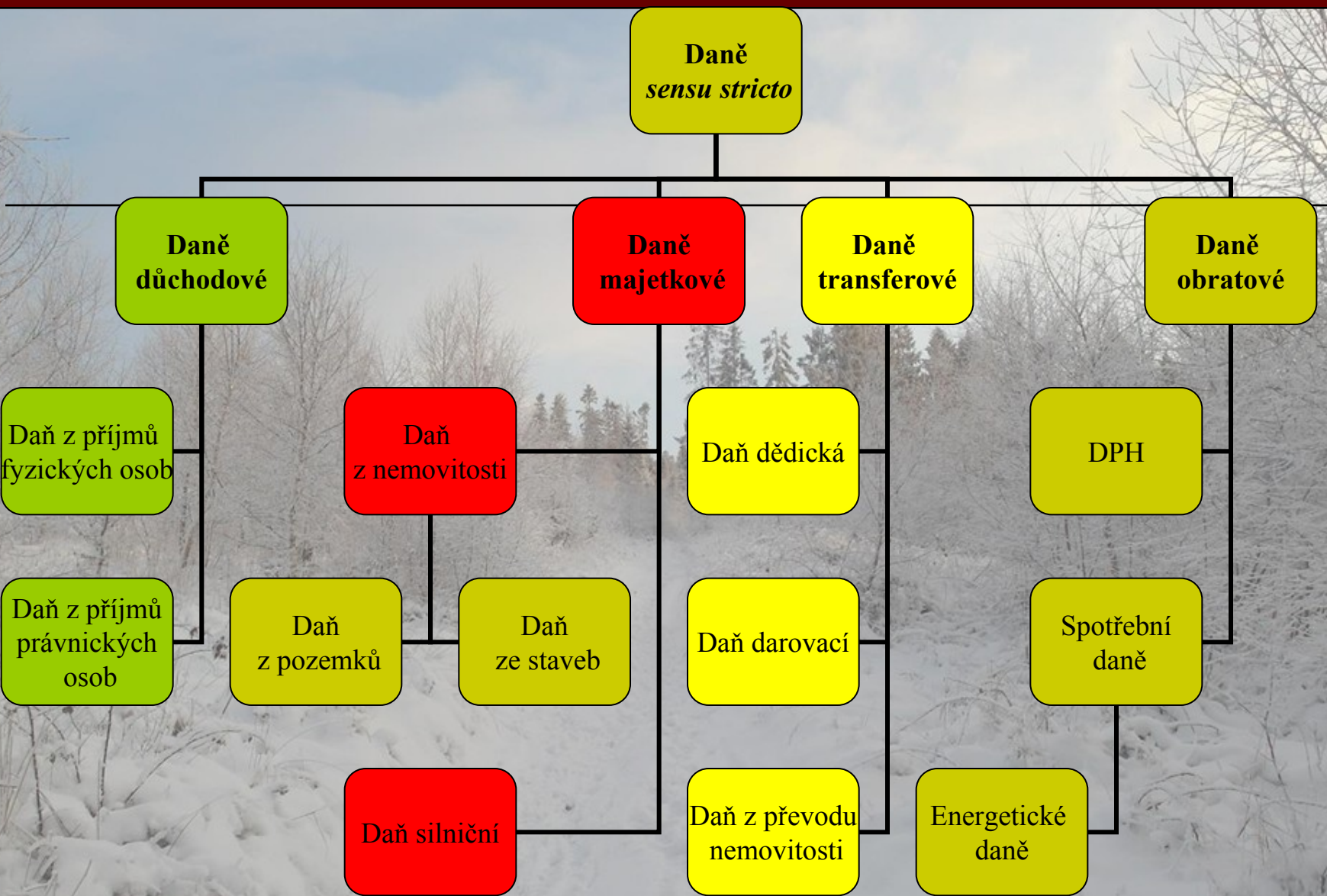

Soustava daní *sensu stricto* v ČR

- ❑ Daň z příjmů fyzických osob
- ❑ Daň z příjmů právnických osob
- ❑ Daň z nemovitých věcí
- ❑ Daň silniční
- ❑ Daň z nabytí nemovitých věcí
- ❑ Daň z přidané hodnoty
- ❑ Daně spotřební
- ❑ Daně energetické
- ❑ *Daň z hazardních her (2017)*

Poplatky

- Soudní
  - Správní
  - Místní
  - jiné
-

Platební povinnost z dělené správy

Rozhodování
s platební povinností

Rozhodnutí

Nabytí právní moci

= změna režimu (SŘ → DŘ)

„DAŇ“

The image shows a winter scene with a snow-covered path leading through a forest of bare trees and evergreens. The sky is overcast. A decorative header at the top consists of a light green bar, a dark red bar, and a small square in the top right corner divided into red and light green sections. A large, semi-transparent white box with a dark red border is centered on the image, containing the text "Berní právo hmotné" in a dark red serif font. A thin horizontal line is positioned below the text.

Berní právo hmotné

System berního práva -

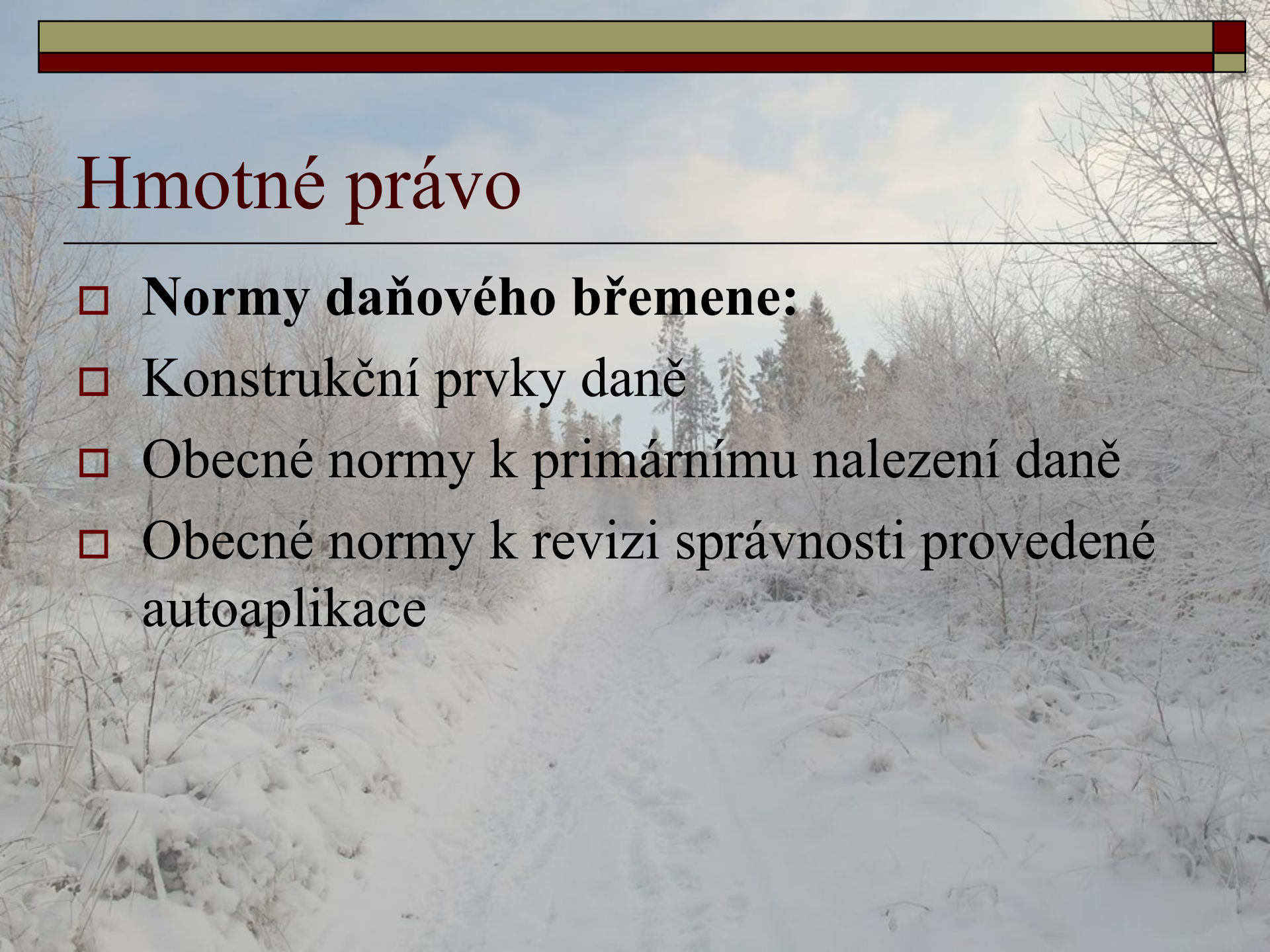

- ❑ Připomenutí 3 základních segmentů BP
- ❑ Hmotněprávní povinnosti a oprávnění
- ❑ Daňové procesy
- ❑ Struktura a kompetence subjektů aplikujících berní právo (orgány veřejné správy, soudy, daňové subjekty)

Hmotné právo

- ❑ **Normy daňového břemene:**
  - ❑ Konstrukční prvky daně
  - ❑ Obecné normy k primárnímu nalezení daně
  - ❑ Obecné normy k revizi správnosti provedené autoaplikace
-

Hmotné právo

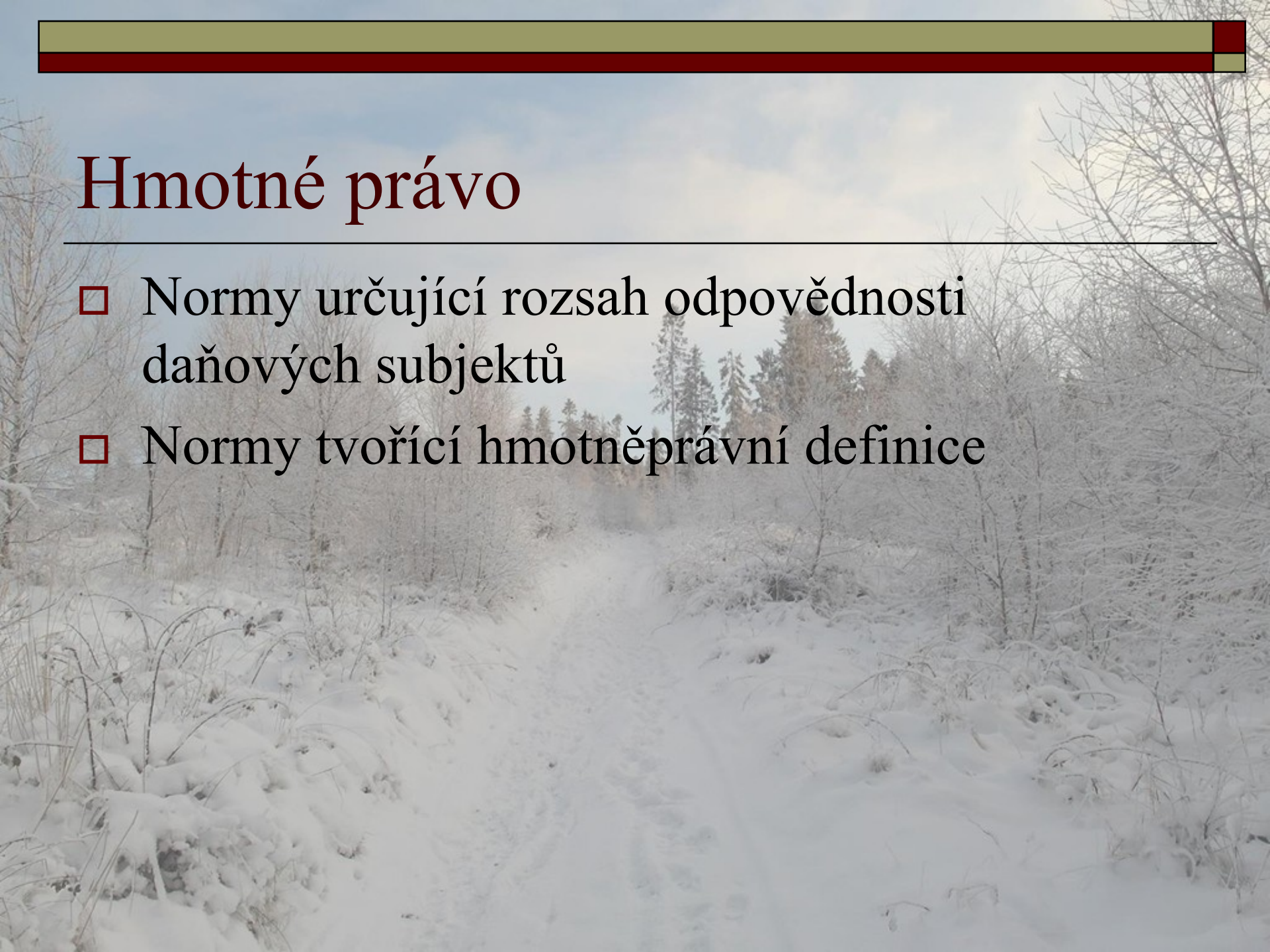
- ❑ Normy, které upravují vzorce daňového základu pro mimořádné stanovení daně:
- ❑ Pomůcky
- ❑ Paušál
- ❑ Dohoda o základu daně
- ❑ Odhady, tržní cena atd.

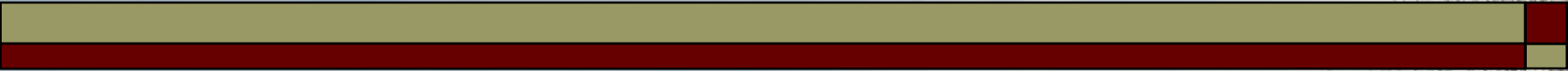
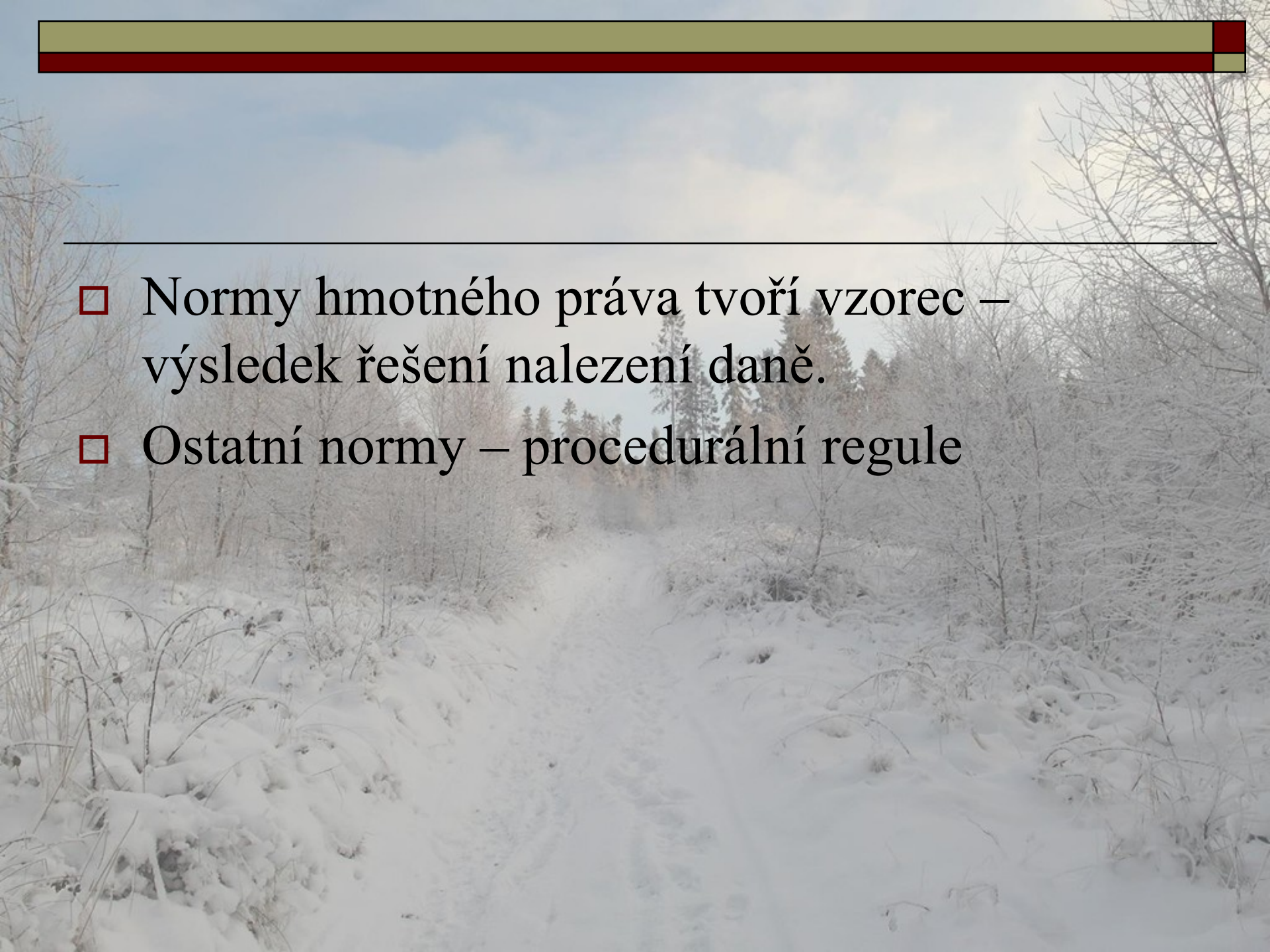

Hmotné právo

- ❑ Normy určující rozsah odpovědnosti daňových subjektů
  - ❑ Normy tvořící hmotněprávní definice
-

-
-
- ❑ Normy hmotného práva tvoří vzorec – výsledek řešení nalezení daně.
  - ❑ Ostatní normy – procedurální regule
-

Konstrukční prvky daně *sensu largo*

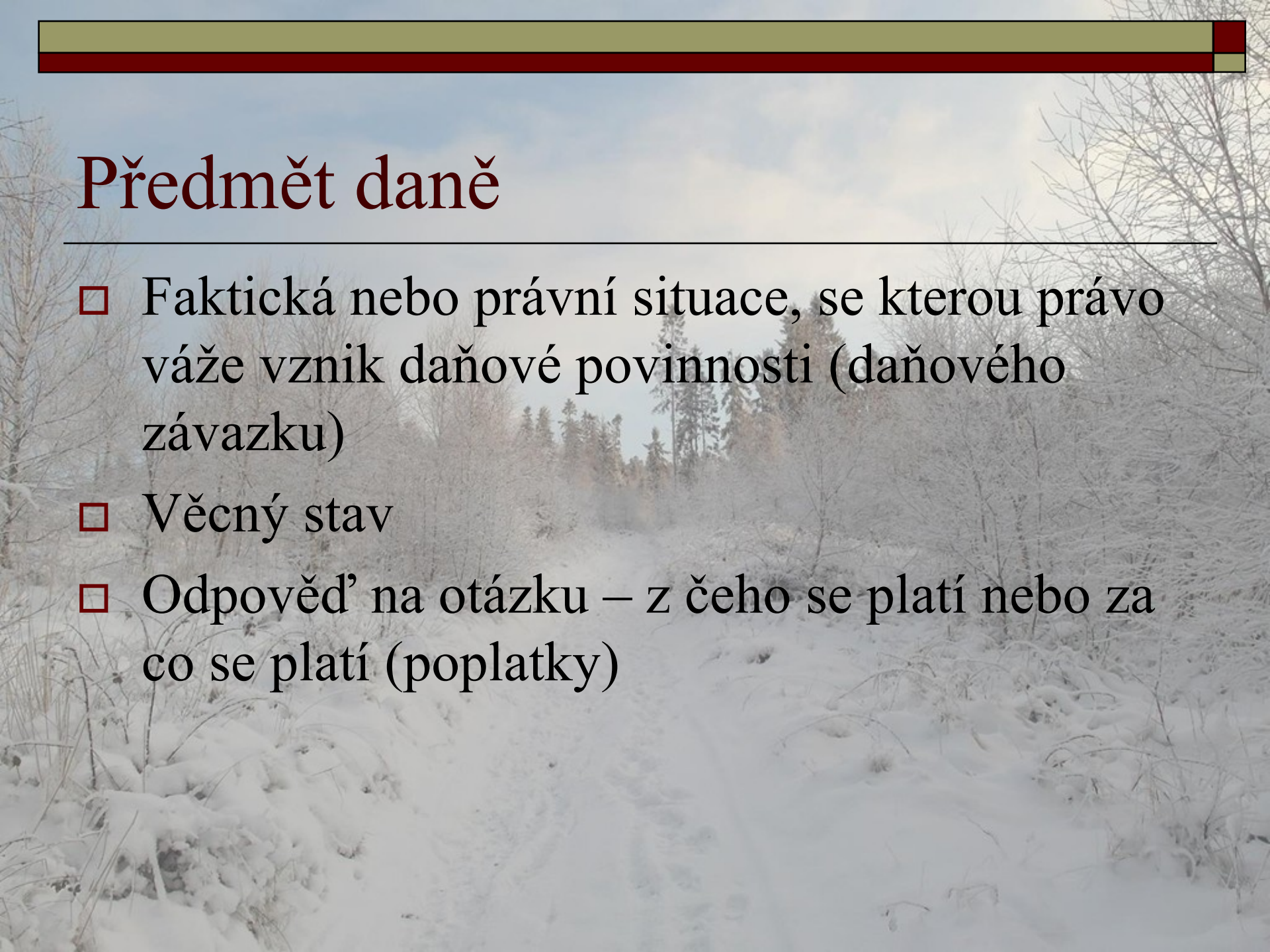

- ❑ Předmět (objekt) daně – objektivní stránka daně
- ❑ Daňový subjekt – subjektivní stránka daně
- ❑ Tributní/kauzální nexus
- ❑ Základ daně
- ❑ Sazba
- ❑ Korekční prvky základu
- ❑ Korekční prvky sazby
- ❑ Podmínky daňového tvrzení
- ❑ Správce daně
- ❑ Inkasní podmínky
- ❑ Rozpočtové určení výnosu daně

Předmět daně

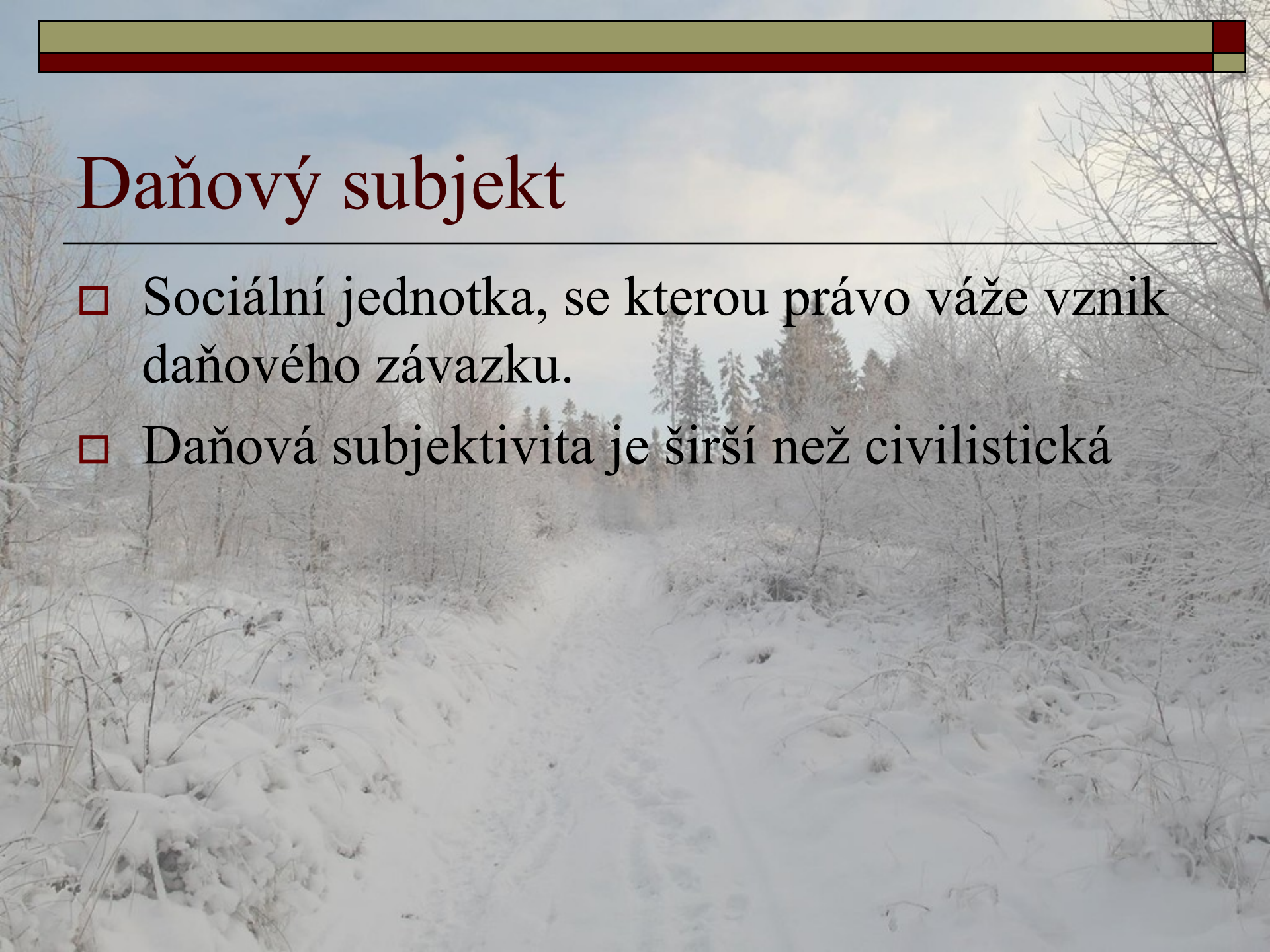

- ❑ Faktická nebo právní situace, se kterou právo váže vznik daňové povinnosti (daňového závazku)
  - ❑ Věcný stav
  - ❑ Odpověď na otázku – z čeho se platí nebo za co se platí (poplatky)
-

Daňový subjekt

- ❑ Sociální jednotka, se kterou právo váže vznik daňového závazku.
  - ❑ Daňová subjektivita je širší než civilistická
-

Subjekt aktivní a pasivní

- ❑ Pasivním subjektem je ten, na kterého právo nakládá daňové plnění - **debitor**
- ❑ Aktivní – subjekt oprávněný k převzetí daňového plnění - **creditor**

Subjekt formální a materiální

- ❑ **Formální** – na který právo nakládá daň, ale nenese materiální břemeno daně
  - ❑ **Materiální** – nositel daňového břemene
-

Základ

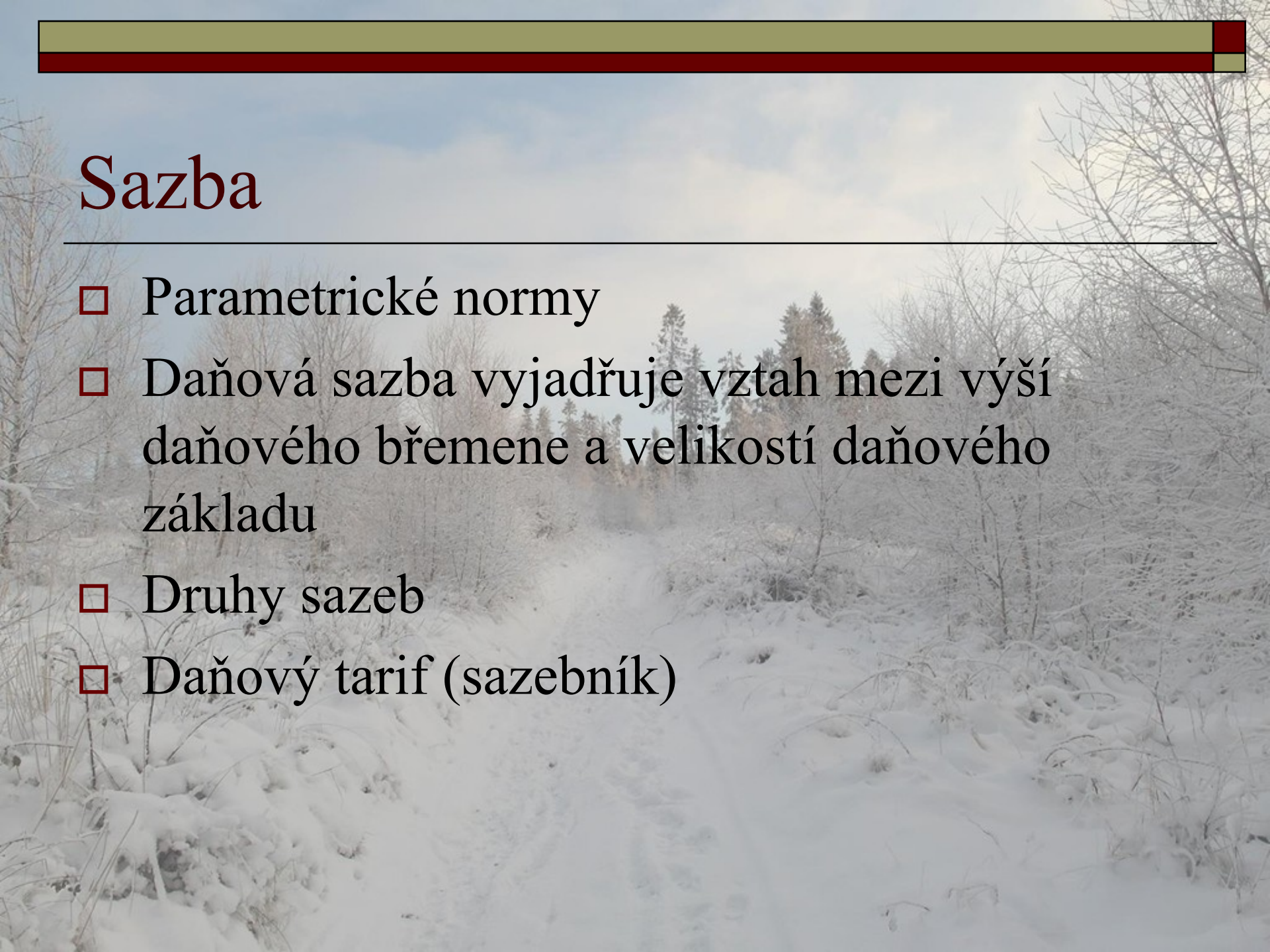
- ❑ Parametrické normy
  - ❑ Určení velikosti konkrétního předmětu daně
-

Sazba

- ❑ Parametrické normy
  - ❑ Daňová sazba vyjadřuje vztah mezi výší daňového břemene a velikostí daňového základu
  - ❑ Druhy sazeb
  - ❑ Daňový tarif (sazebník)
-

LEGES AB OMNIBUS INTELLEGI DEBENT

Úvod do berněprávní interpretace

Výklad x Interpretace

- ❑ Promiskuitní použití
- ❑ Výklad $\neq$ interpretace (vnímání textu adresátem)
- ❑ Výklad je širší pojem než interpretace
- ❑ Výklad zahrnuje nejen interpretaci textu, ale i vyvození logických konsekvencí z interpretovaných norem
- ❑ Pragmatický výklad – činnost interpretatora podle příslušných regulí směřující k určení obsahu právní normy
- ❑ Apragmatický výklad – dopady výkladu

Interpretace berního práva

- Užití autoaplikace v metodě právní regulace berního práva vyžaduje patřičnou míru schopnosti adresátů berněprávních norem pochopit, jaké chování je v intencích vůle zákonodárce. Vzor chování by měl být jasný z právního textu, není-li tomu tak, pak je nutné přistoupit k procesu interpretace.
- Ovlivnění interpretace při autoaplikaci:
  - a) Judikatura
  - b) Správní metodika
  - c) Berní dogmatika
  - d) Berní metodologie
  - e) Berní didaktika
  - f) Správní editace – závazné posouzení správcem daně
  - g) Právní a ekonomické vědomí, subjektivní orientace v objektu zdanění
  - h) Jazyková (jazykovědná) schopnost adresáta.

Exegetická (výkladová) schopnost

- ❑ Jazyková kompetence
- ❑ Znalost konstrukčních pravidel právních aktů a právních norem
- ❑ Znalost pravidel eliminace nejasnosti výrazů v právních textech
- ❑ Znalost vazeb odvětví a pravidel použití norem z jiných předpisů (Orientace v rámci vnitřní a vnější systémové charakteristiky berního práva)

Pozn.: Neznalost zákona neomlouvá. Omlouvá exegetická neschopnost? X Předpokládaná zákonodárcem schopnost -- editace

Editační proces

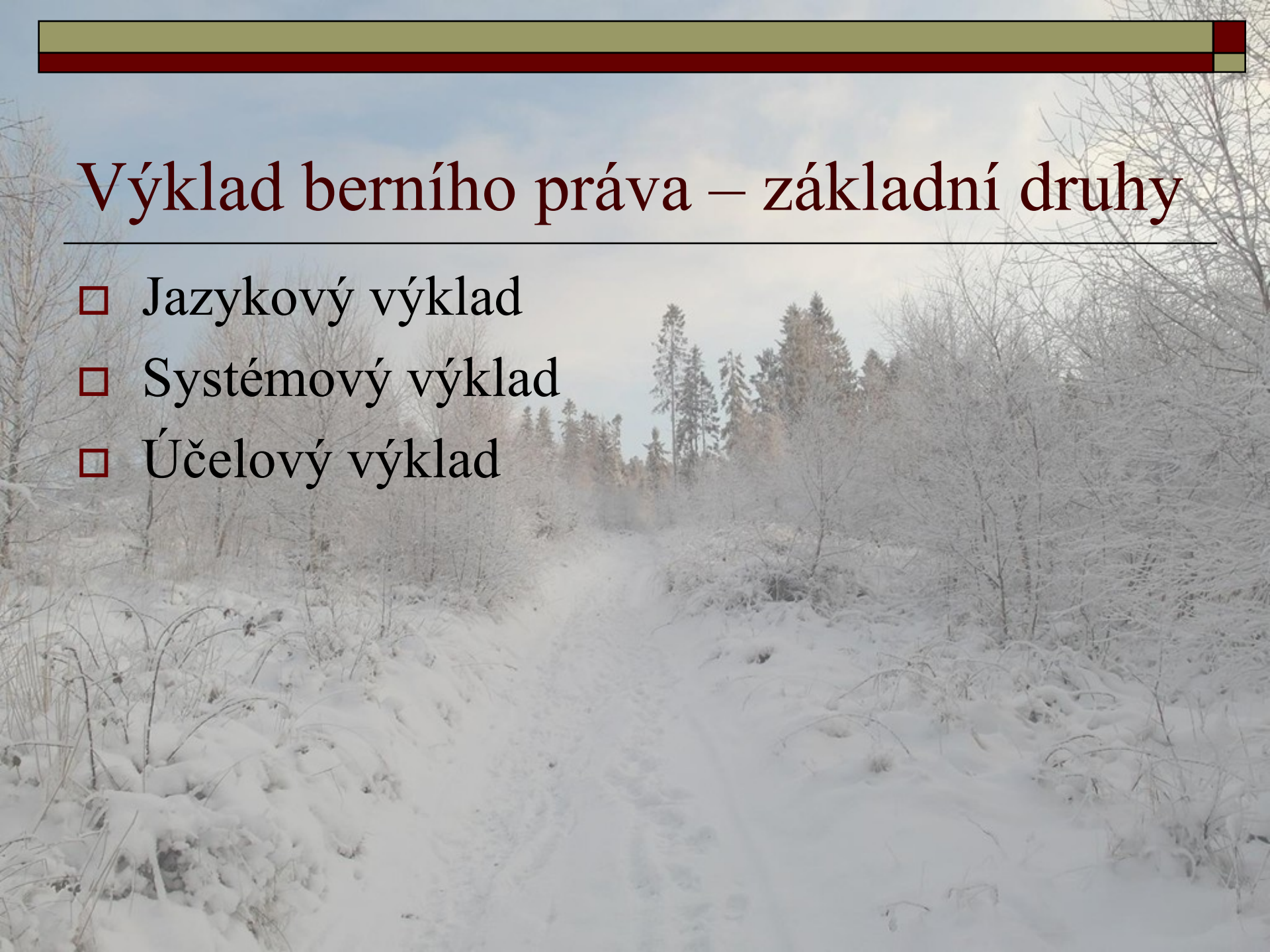

- Editiční povinnost
- Všeobecná editační povinnost (PL)
- Kvalifikovaná editační povinnost (CZ)
- § 132 a násl. DŘ – ZDPH, ZDP:
- § 47a ZDPH – správnost zařazení zdanitelného plnění do sazby DPH
-
- § 24a ZDP – posouzení způsobu rozdělení výdaj/nákladů, které nelze přiřadit pouze ke zdanitelným příjmům
- § 24b – poměr výdajů/nákladů spojených s provozem nemovitosti k různým účelům
- § 33a – technické zhodnocení nemovitosti
- § 34a – výdaje/náklady vynaložené při realizaci projektů výzkumu a vývoje
- § 38na – uplatnitelnost daňové ztráty jako odpočitatelné položky od základu daně
- § 38nc – sjednání ceny mezi spojenými osobami

Výklad berního práva – základní druhy

- ❑ Jazykový výklad
  - ❑ Systémový výklad
  - ❑ Účelový výklad
-

Jazykový výklad

- ❑ Zahrnuje řadu interpretačních nástrojů vycházejících z vlastností daného jazyka
- ❑ Ve své podstatě interpret stojí před volbou různými jazykově opodstatněnými interpretačními hypotézami
- ❑ **Interpretační dilema** spočívá ve volbě mezi významy získanými na základě jazyka právního, právníckého nebo běžného.
- ❑ Související metody výkladu – kontext, evoluce

Systemový výklad

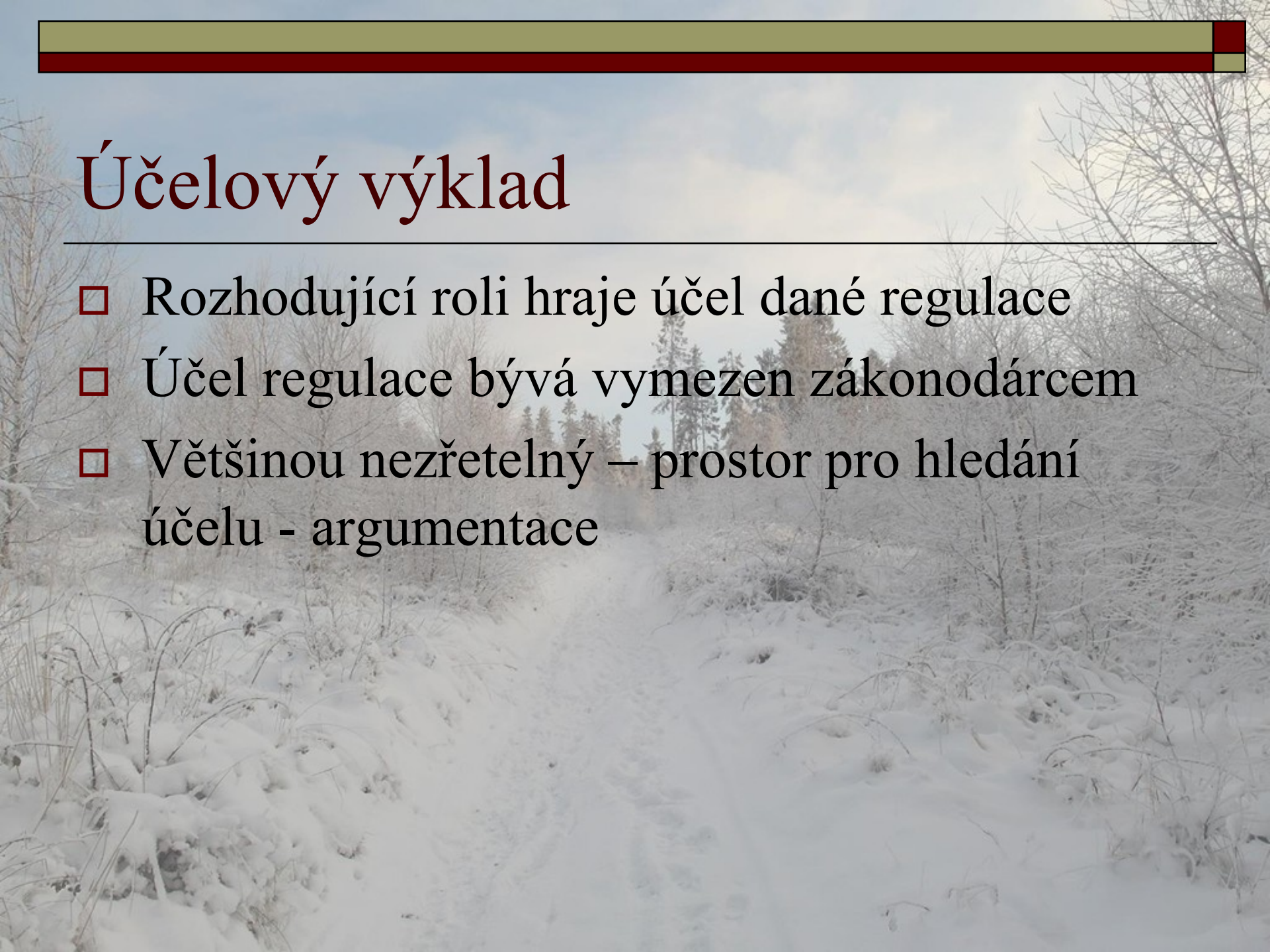

- Potřeba zohlednění normy v širším kontextu
- Právní norma – právní předpis – subodvětví – odvětví práva – systém práva
- Paleta nástrojů např.: určení významu s ohledem na principy berního práva, normy ústavního práva, judikaturu a normy unijního práva

Účelový výklad

- ❑ Rozhodující roli hraje účel dané regulace
  - ❑ Účel regulace bývá vymezen zákonodárcem
  - ❑ Většinou nezřetelný – prostor pro hledání účelu - argumentace
-

4 kánony výkladu berního práva

---

1. Přednost jazykového výkladu
2. Rozhodování v pochybnostech ve prospěch daňového subjektu
3. Úzká interpretace norem týkajících se daňových osvobození a úlev
4. Zákaz analogie
(M. Zirk-Sadowski – vychází z přechodu modelu práva od represivního k responsivnímu)

Interpretační hypotéza

- ❑ Výsledek interpretace dostatečně podpořený argumenty
- ❑ Jednoznačný text – jedna interpretační hypotéza
- ❑ Při více možných interpretačních hypotézách – přiznání správnosti jedné z nich – interpretační rozhodnutí (akt vůle výběru)
- ❑ Interpretační rozhodnutí předchází právnímu rozhodnutí ve smyslu individuálního právního aktu vydaného na základě rekonstrukce právní normy
- ❑ Síla argumentů

Interpretační domněnka

- ❑ Existuje interpretační dilema
- ❑ Nejsou známy protiargumenty

Příklady interpretačních domněnek:

- ❑ D. mezery v právu
- ❑ D. souladu pn s ústavním pořádkem
- ❑ D. souladu normy nižšího řádu s normou hierarchicky vyšší
- ❑ D. racionálního zákonodárce =
- ❑ Zákonodárce nepřipustí existenci protichůdných norem
- ❑ V předpise nejsou mezery
- ❑ Zákonodárce nestanoví zbytečné normy
- ❑ Zákonodárce směřuje ke společensky akceptovaným cílům, účelům